

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 647/2015-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka vo veci sťažnosti [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Adrianou Krajníkovou, Kuzmányho 57, Košice, pre namietané porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 63/2015 z 26. marca 2014, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 63/2015 z 26. marca 2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 63/2015 z 26. marca 2014 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 127,44 € (slovom stodvadsaťsedem eur a štyridsaťštyri centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Adriany Krajníkovej, Kuzmányho 57, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 647/2015-10 zo 16. decembra 2015 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Cdo 63/2015 z 26. marca 2014 (ďalej len „rozhodnutie najvyššieho súdu“).

2. Porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vidia sťažovateľky v rozhodnutí najvyššieho súdu, ktorý odmietol ich dovolanie ako oneskorene podané napriek tomu, že ho podali v zákonnej jednomesačnej lehote od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 87/2013 z 20. februára 2014 (ďalej len „rozhodnutie krajského súdu“).

3. Vo svojej sťažnosti sťažovateľky poukázali na to, že po nahliadnutí do súdneho spisu sp. zn. 12 C 71/2008 vedeného na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“), v ktorom je pripojené potvrdenie o doručení rozhodnutia krajského súdu, tzv. doručenka (č. l. 295), zistili, že dátum na doručenke je síce prekrytý odtlačkom pečiatky právnej zástupkyne, ktorá rozhodnutie krajského súdu prevzala, ale je možné identifikovať, že dátum jeho prevzatia je 29. apríl 2014. Navyše, zásielku prevzal advokátsky koncipient právnej zástupkyne [REDACTED], osobne na okresnom súde 29. apríla 2014. V danom prípade nemohlo dôjsť týmto spôsobom k prevzatiu zásielky 20. apríla 2014 a v tento deň bola nedeľa, kedy by nemohlo dôjsť k osobnému prevzatiu zásielky na okresnom súde. Uvedené skutočnosti potvrdzuje aj záznam z doručovacieho oddelenia okresného súdu, v ktorom je vyznačený ako dátum prevzatia uvedenej zásielky 29. apríl 2014. Sťažovateľky sa preto domnievajú, že došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí argumentoval tým, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľiek 20. apríla 2014 a v tento deň nadobudlo aj právoplatnosť. Jednomesačná lehota uplynula 20. mája 2014, pričom dovolanie bolo podané osobne na súde prvého stupňa 29. mája 2014, teda oneskorene. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“) v spojení s § 243b ods. 4 OSP.

5. Na základe uvedeného sťažovateľky v petite žiadajú, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 8 Cdo 63/2015 z 26. marca 2014 porušil ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 63/2015 z 26. marca 2014, najvyššiemu súdu prikázal zaplatiť každej zo sťažovateľiek finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 127,44 €.

6. Predmetná sťažnosť bola pôvodne pridelená sudcovi Ľubomírovi Dobříkovi ako sudcovi spravodajcovi, ktorý bol členom III. senátu. Na základe prijatého dodatku č. 1 zo 14. septembra 2016 k rozvrhu práce ústavného súdu na obdobie od 1. marca 2016 do 28. februára 2017 bola sťažnosť po skončení funkčného obdobia sudcu Ľubomíra Dobříka, o ktorej dosiaľ nebolo rozhodnuté, náhodným výberom pridelená sudcovi Petrovi Brňákovi ako sudcovi spravodajcovi, ktorý je členom I. senátu.

7. Najvyšší súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. KP 3/2016-5, Cpj 2/2016 z 9. februára 2016. Vo vyjadrení najvyššieho súdu doručenom ústavnému súdu 19. februára 2016 sa okrem iného uvádza:

„Uznesením z 26. marca 2015 sp. zn. 8 Cdo 63/2015 Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol dovolanie navrhovateľky a vedľajšej účastníčky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 20. februára 2014 sp. zn. 3 Co 87/2013 ako oneskorene podané. Pri takomto rozhodnutí vychádzal z údajov na príslušnej doručenke (o doručení rozsudku krajského súdu), doložky právoplatnosti krajského súdu a aj z predkladacej správy. ...

V danej veci bol dovolaním napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, proti ktorému nie je dovolanie podľa § 238 O.s.p. prípustné. S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) by sa Najvyšší súd Slovenskej republiky zaoberal otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o nepodanie návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o odňatie možnosti konať pred súdom a o rozhodovanie vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

... nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolaci dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesné prípustnom dovolaní (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p), samo

nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (R 54/2012). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 O.s.p, ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Teda v prípade (a o taký v danej veci ide) neprípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p. nemôže dovolací súd preskúmať vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia. To isté sa týka aj tzv. inej vady konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.“

8. Najvyšší súd vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania ústavného súdu vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Vyjadrenie najvyššieho súdu zaslal ústavný súd 19. februára 2016 právnej zástupkyni sťažovateľiek s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

10. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 7. marca 2016 sťažovateľky k vyjadreniu najvyššieho súdu uviedli, že argumenty najvyššieho súdu sa netýkajú nimi namietanej skutočnosti, a to odmietnutia dovolania ako oneskorene podaného, ale iba deklaruje okolnosti tohto odmietnutia. Zároveň uviedli, že súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou namietaného porušenia práv - ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo porušené právo na súdnu ochranu, resp. na spravodlivé súdne konanie (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovateľky sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde... Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

14. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

15. Nevyhnutným predpokladom realizácie ústavného práva na súdnu ochranu je taký prejav fyzickej alebo právnickej osoby, ktorým sa domáha jej poskytnutia (návrh na začatie konania, žaloba). Preto k odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy dochádza až vtedy, ak „každý“ (a zákonom ustanoveným postupom) sa domáhal svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ale súdna ochrana mu nebola poskytnutá (I. ÚS 24/97).

16. Nosným dôvodom predmetnej sťažnosti je tvrdenie, že sťažovateľky podali v zákonom ustanovenej lehote dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu, ktoré však napriek tomu bolo najvyšším súdom odmietnuté ako oneskorene podané.

17. Z príloh, ktoré boli ústavnému súdu doručené spolu so sťažnosťou, ako aj s predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 71/2008 vyplýva, že dovolanie prevzala právna zástupkyňa sťažovateľiek 29. apríla 2014, a nie 20. apríla 2014, čo je možné zistiť nielen s pripojenej doručky (pripojenej k listu č. 295), na ktorej je vyznačený dátum prevzatia, ktorý sa čiastočne prekrýva s odtlačkom pečiatky právnej zástupkyne sťažovateľiek, ale aj zo záznamu z doručovacieho oddelenia okresného súdu, v ktorom je vyznačený ako dátum prevzatia uvedenej zásielky 29. apríl 2014.

18. Podľa § 240 ods. 1 OSP účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni. Ak odvolací súd vydal opravné uznesenie, plynie táto lehota od doručenia opravného uznesenia.

19. Podľa § 57 ods. 2 OSP lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov končia uplynutím toho dňa, ktorý sa svojím označením zhoduje s dňom, keď došlo k skutočnosti určujúcej začiatok lehoty.

20. Podľa § 57 ods. 3 OSP lehota je zachovaná, ak sa posledný deň lehoty urobí úkon na súde alebo podanie odovzdá orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť.

21. Posledným dňom na podanie dovolania bol v prípade dovolania sťažovateľiek 29. máj 2014. Dovolanie bolo doručené osobne do podateľne okresného súdu v posledný deň zákonnej lehoty 29. mája 2014. Dovolanie teda bolo podané včas. Taktiež z predkladacej správy okresného súdu (č. 1. 365) vyplýva, že súd prvého stupňa posúdil dovolanie ako podané včas.

22. Ak dovolací súd odmietne dovolanie účastníka konania ako oneskorene podané, hoci z obsahu súdneho spisu vyplýva, že dovolanie bolo podané včas (v posledný deň lehoty na jeho podanie), ide o odopretie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), pretože pochybenie v procesno-právnom hodnotení rozhodujúcich skutkových okolností má za následok, že najvyšší súd nepreskúma meritórne dovolacie námietky účastníka konania.

23. Ústavný súd v posudzovanom prípade zistil naplnenie formulovaných podmienok, preto bolo potrebné konštatovať porušenie základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu). Prípadné zohľadnenie ne/oprávnenosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku podaného sťažovateľkami ústavnému súdu v tomto konaní neprislúcha.

24. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu, ako aj ich práva na spravodlivé súdne konanie, využil svoju právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

25. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vrátil na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu. V ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu opätovne sa zaoberať sporným dovolaním sťažovateľiek, ktoré bolo 29. mája 2014 podané proti rozhodnutiu krajského súdu, ako podaným včas.

III.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj o porušení práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré si uplatnili v sume 2 000 €.

28. Sťažovateľky, pokiaľ ide o finančné zadosťučinenie, vo svojej sťažnosti poukázali na tú skutočnosť, že v napadnutom konaní sa rozhoduje o ich existenčnej otázke týkajúcej sa ich doterajšej možnosti bývania, pričom konanie pred okresným súdom trvá od roku 2008 a počas celej doby trvania predmetného sporu sú v právnej neistote v súvislosti s ich vlastníckym právom k nehnuteľnosti.

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

30. Ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľiek, zrušil napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a tým v okolnostiach daného prípadu považuje nápravu za dovŕšenú. Ústavný súd vzhľadom na spôsob, akým došlo k porušeniu ich základných práv, nepovažuje za dôvodné poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, ak samotná sťažnosť dosiahla svoj účel zrušením napadnutého rozhodnutia, preto sťažovateľkám finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 4 výroku nálezu).

31. Z citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy tiež vyplýva, že finančné zadost'učinenie sa môže, ale nemusí priznať. Takéto zadost'učinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

32. Z uvedených dôvodov ústavný súd s'ťažovateľkám požadované finančné zadost'učinenie nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

33. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. S'ťažovateľky v petite s'ťažnosti navrhli priznať im náhradu trov právneho zastúpenia v sume 127,44 €.

35. Ústavný súd vzhľadom na výsledok meritórneho prerokovania s'ťažnosti považoval za potrebné priznať s'ťažovateľkám náhradu trov konania za dva úkony právnej služby poskytnutej ich právnou zástupkyňou, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za písomné podanie – s'ťažnosť.

36. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľiek ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2015 je 139,83 € a hodnota režijného paušálu je 8,39 €.

37. Náhrada trov právneho zastúpenia vo vzťahu k prevzatiu a príprave zastúpenia s'ťažovateľiek, ako aj k podaniu s'ťažnosti predstavuje 139,83 € za jedného účastníka

konania, po jej znížení o 50 % v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky. K tomu bolo potrebné pripočítať dvakrát režijný paušál, teda dvakrát po 8,39 €. Sťažovateľky majú nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 313,22 €. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa sťažovateľky si úhradu trov právneho zastúpenia uplatnila iba v sume 127,44 €, ústavný súd, súc viazaný petitom sťažnosti, túto úhradu sťažovateľkám priznal len vo výške uplatneného nároku tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

38. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2016